

Юридичні науки

УДК 341.238

Мандзюк Маргарита Михайлівна

студентка

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Мандзюк Маргарита Михайловна

студентка

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Mandzuk Margarita

Student of the

Yaroslav Mudryi National Law University

Науковий керівник:

Асірян Сюзанна Рафіківна

кандидат юридичних наук,

асистент кафедри міжнародного права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

**СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА ЄС: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ
СОТРУДНИЧЕСТВО УКРАИНЫ И ЕС: СОВРЕМЕННОЕ
ПОЛОЖЕНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ
COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND EU: PRESENT
SITUATION AND PROSPECTS**

Анотація. Стаття присвячена аналізу інтеграційних процесів, що відбуваються в Україні на шляху до членства в ЄС, та, як наслідок, підвищення рівня розбудови правової держави та громадянського суспільства в Україні через залучення європейського досвіду з даної проблематики та пошуку шляхів вирішення проблем інтеграційних процесів.

Ключові слова: європейський союз, держава, перспективи, інтеграція, реформи, співпраця.

Анотація. Стаття посвячена аналізу інтеграційних процесів, які відбуваються в Україні на шляху до членства в ЄС, і, як результат, підвищення рівня правового державства і громадянського суспільства в Україні через застосування європейського досвіду в даній проблематиці і пошуку шляхів вирішення проблем інтеграційних процесів.

Ключевые слова: европейский союз, государство, перспективы, интеграция, реформы, сотрудничество.

Summary. This article is devoted to analysis of the integration processes, which take place in Ukraine on the path to EU membership and resultant improvement in building of legal state and civil society in Ukraine through the involvement of the European experience of this problem and finding solutions to problems in the integration process.

Key words: European Union, state, prospects, integration, reforms, cooperation.

Постановка проблеми. В силу постійної зміни геополітичних процесів, а також необхідності посилення взаємовідносин з Європейським союзом Україна стоїть на шляху правових та соціальних змін у стосунках з європейським співтовариством. Даний процес повинен базуватись на конкретних нормативно-правових актах та національних програмах.

Актуальність обраної теми. В умовах посилення євроінтеграційних процесів, питання співпраці України з ЄС та його органами все частіше стає предметом наукового дослідження. Наукові доробки з даного питання сприяють підвищенню рівня стосунків між Україною та структурними елементами Європейського союзу.

Стан дослідження. Дане питання не раз ставало предметом дослідження як національних так і зарубіжних вчених. В силу постійних перетворень у міжнародних стосунках та взаємовідносинах тема співпраці України та Європейського займає центральне місце і сьогодні. Зазначене питання досліджується в роботах багатьох науковців таких як: О. Охрименко, П. Іванов, О.Б. Черніга, И.В. Яковюк, Я.Й. Малик докладно розглядали проблеми та перспективи співпраці України та Європейського союзу

Будучи демократичною та правовою державою Україна прагне підвищити рівень розвитку всіх сфер суспільного життя та посилити і реалізувати основоположні гарантії захисту прав людини і громадянина. Фактором, що позитивно сприяє досягненню поставлених цілей є інтеграція у Європейський простір, яка проводиться шляхом реформування національного законодавства відповідно до міжнародних стандартів.

Важливим фактором, який впливає на відносини України і Європи є існування проекту Європейського союзу під назвою «Східне партнерство».

Східне партнерство - це проект, заявленою метою якого є розвиток інтеграційних зв'язків Євросоюзу з шістьма країнами колишнього СРСР: Україною, Молдовою, Азербайджаном, Вірменією, Грузією і Білоруссю. Найважливішою організаційною формою діяльності Східного партнерства є її саміти.

Сучасні інтеграційні процеси спрямовані на формування цілісного та системного стратегічного партнерства. В свою чергу, стратегічне партнерство представляє собою важливу мету в стосунках Україна-Євросоюз, яка на сучасному етапі відносин ще не досягнута. Сподіваємося, що сторони зможуть усвідомити потребу в справжньому стратегічному партнерстві і докладуть всі свої зусилля для його розвитку.

Певною проблемою поглиблення стосунків між Україною та Європою є те, що всередині самого Європейського співтовариства виникають

розбіжності з приводу зовнішньої політики. Як заявила Ангела Меркель: «Єдина зовнішня політика Євросоюзу ще недостатньо розвинена. Якщо 28 країн ЄС не будуть в змозі послати узгоджений сигнал великим державам, таким як Китай, Індія, США і Росія, якщо зовнішня політика буде проводитися на національному рівні, а ми будемо намагатися стати глобальним гравцем, у нас це не вийде» [4].

Все це підтверджує той факт, що Європейський союз переживає певний період внутрішніх реформацій, яка вплине на її взаємовідносини з Україною та іншими країнами.

Європейський Союз активно співпрацює з Україною з питань захисту навколишнього середовища і зміни клімату в рамках численних міжнародних організацій, конвенцій, органів і спеціалізованих агентств ООН.

Важливу роль відіграють програми транскордонного співробітництва. Дані програми передбачають підписання численних домовленостей в області сухопутного прикордонного співробітництва.

На сьогоднішній день Європейський союз - основна економічна і політична сила на континенті. Розширившись на Схід, Євросоюз істотно збільшив свій ресурсний потенціал: на 34% - територію, на 29% - населення. Хоча не можна не враховувати той факт, що мова йде про принципово нові варіанти приєднання країн, які раніше не розвивалися на основі західноєвропейської соціально-економічної моделі і не належали до західної системи безпеки.

Розширення 2004 році з подальшим приєднанням до ЄС Болгарії та Румунії в 2007 р істотно змінило уявлення і, головним чином, політичний підхід оновленого Євросоюзу до своїх сусідів, а також продемонструвало наявність глибоких протиріч між найбільшими країнами-членами. Дані події серйозно вплинули і на перспективи відносин ЄС з країнами-сусідами, багато з яких прагнули вступити до Євросоюзу.

У листопаді 1997 року був оприлюднений документ «Заява Єврокомісії з регіональної співпраці в районі Чорного моря». У 2004 р був призначений спеціальний представник ЄС по Південному Кавказу, а в 2007 р - по Молдові.

Отже, Європейський союз здійснює відкриту політику співробітництва з різними країнами в тому числі і з Україною.

Відносини України із загальноєвропейськими інтеграційними структурами постійно поглиблювалися. Важливим для нашої країни став той факт, що у вересні 1995 р. Україна стала повноправним членом Ради Європи. У червні 1996 р. було затверджено Стратегію інтеграції до ЄС. Саме з цього періоду починається тісна співпраця України та європейських інституцій щодо інтеграції не тільки вітчизняної правової системи, але й суспільства в цілому. Саме Рада Європи є тим органом який забезпечує стабільний та ефективний зв'язок нашої країни з представниками європейської спільноти.

На сьогоднішній день провідне місце в регулюванні відносин між Україною та Радою Європи займає Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів на 2019 рік з реалізації Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018-2021 роки», який розроблено за спільною ініціативою Ради Європи та української влади. Основне завдання даного акту полягає в підтримці України у виконанні її законодавчих та конкретних зобов'язань як держави-члена Ради Європи та сприянні фундаментальним питанням прав людини та верховенства закону в Україні.

В цілому співпраця між Україною та Радою Європи здійснюється в різноманітних напрямках до яких можна віднести: допомогу даної інституції щодо проведення конституційної реформи та функціонування демократичних інституцій, зміцнення демократичного управління та реформа місцевого самоврядуванням, у тому числі, децентралізація,

проведення реформи системи кримінальної юстиції та реформування правоохоронних органів, боротьби із корупцією, забезпечення виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини, імплементація законодавства у відповідності до стандартів Ради Європи на основі принципів верховенства права та прав людини.

В умовах проведення судової реформи в Україні гостро постає питання забезпечення незалежності суддів від органів виконавчої влади, про дотримання принципу верховенства права в усіх гілках влади та про відновлення довіри громадян до судової системи загалом [1, с. 6].

В контексті зазначеного Рада Європи допомагає встановлювати певні стандарти та вимоги до конкретних осіб, що займають посади суддів, а також критерії оцінки роботи судової системи в цілому.

Європейська Конвенція з прав людини є джерелом конституційного права України, адже відображається в нормах Конституції України. Та цього виявилось недостатньо для ефективної реалізації принципу на справедливий судовий розгляд [2].

Слід також відзначити, що Україна безпосередньо співпрацює з Радою Європи, що дозволяє забезпечити ефективність та постійних характер відносин. Так, у Парламентській асамблеї Україна представлена Постійною делегацією Верховної Ради України у складі 24 народних депутатів (12 основних членів та 12 їх заступників). Дані особи відповідають як перед іншими представниками Ради Європи, так і перед українським суспільством за виконання встановлених вимог та стандартів.

Одне з центральних місць у взаємовідносинах України з Радою Європи займає забезпечення прав людини та громадянина. В межах співпраці за даного напрямку Радою Європи розробляються певні критерії, які повинні бути виконані на національному рівні. Так, наприклад, Україною були розроблені та запроваджені превентивні заходи у сфері захисту прав людини. Україна також приймала участь у реалізації

загальноєвропейській компанії з припинення сексуального насильства щодо дітей. Ці та інші положення знайшли своє відображення у вітчизняному законодавстві.

Перспективи повноцінного входження України до європейського товариства зобов'язують визнавати права людини провідним цілісним орієнтиром у розбудові українського громадянського суспільства та правової держави [3, с. 64].

В результаті співпраці з такою організацією як Рада Європи, Україна може суттєво вдосконалити власне законодавство у галузі забезпечення прав людини.

Парламентська асамблея Ради Європи діє особливо активно у галузі захисту прав людини. За останні кілька років вона прийняла рішення з наступних питань: створення міжнародного суду для розгляду злочинів, скоєних у воєнний час; секти та нові релігійні течії; права меншин; права дітей; положення лесбійок та гомосексуалістів; захист прав осіб, які шукають притулок в іншій країні, СНІД та права людини, торгівля дітьми та інші форми експлуатації дітей тощо.

Парламентська асамблея зіграла важливу роль у прийнятті Комітетом Міністрів низки конвенцій, угод, резолюцій та рекомендацій. Її пропозиції щодо заборони смертної кари у мирний час, щодо Конвенції з попередження катування та нелюдського або такого, що принижує гідність ставлення чи покарання, Рамкова конвенція щодо захисту прав національних меншин були розглянуті у Комітеті Міністрів та стали юридичними інструментами Ради Європи інтегрованими в законодавство країн-членів, в тому числі і України [5, с. 39].

Досить тісно України співпрацює з Радою Європи в питаннях захисту персональних даних. Так, Законом України від 6 липня 2010 року Україна ратифікувала Конвенцію Ради Європи про захист осіб у зв'язку з

автоматизованою обробкою персональних даних та Додатковий протокол до неї.

Приймаючи таке рішення Україна взяла на себе зобов'язання забезпечити дотримання прав та свобод людини, в тому числі і право на недоторканість приватного життя, яке передбачено статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Потрібно відзначити, що серйозною проблемою в контексті імплементації стандартів Ради Європи у законодавство України, є дотримання їх у реальному житті. Саме сфера виконання державою зобов'язань викликає найбільшу критику як у Раді Європи, так і у всього європейського товариства.

Таким чином, з метою забезпечення ефективної інтеграції України в Європейський простір, необхідно створити дієві механізми реалізації рекомендацій Ради Європи та інших положень європейського законодавства в межах вітчизняної правової системи.

Україну у Комітеті міністрів Ради Європи представляє Міністр закордонних справ України. Представництво України у повсякденній роботі КМ РЄ, його комітетів та робочих груп забезпечує Постійне представництво України при Раді Європи, яке очолює Постійний представник України при Раді Європи. Саме від ефективності роботи даних посадових осіб залежить швидкість та дієвість апробації рекомендацій Ради Європи в системі вітчизняного законодавства. Необхідно на законодавчому рівні закріпити спрощену систему інтеграції норм європейського права у правову систему України.

Парламентська Асамблея Ради Європи постійно закликає органи влади України продовжувати роботу в напрямку вдосконалення вітчизняного законодавства та приведення його у відповідність до вимог європейського права.

Отже, процес гармонізації стосунків між ЄС та Україною є складним та таким, що супроводжується низкою проблем, здатних ускладнити та затягнути його. Мова йде про наявність значної кількості нормативних актів у кожній із галузей законодавства ЄС, які визначаються як законодавча база, що потребує розробки узгоджувальних норм. Питання викликають критерії відбору джерел права ЄС, щодо яких необхідно адаптувати українські закони у першу чергу. Додатковою проблемою виступає недостатня мовна юридична підготовка, фактична відсутність перекладів деяких актів законодавства ЄС на українську мову та відсутність уніфікованого глосарію термінів права ЄС. Все це ускладнює процес європейської інтеграції українського суспільства та створює додаткові перешкоди, які повинні бути вирішені в першу чергу.

Література

1. Мелех Б. Співробітництво України з Радою Європи у сфері захисту прав людини на шляху до Європейської інтеграції. URL: <http://www.lvivacademy.com/visnik3/fail/+Meleh.pdf>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: від 04.11.1950 р. // Офіційний вісник України. – 2006. – № 32. – Ст. 2371.
3. Бондаренко І. Адаптація законодавства України до європейського законодавства – один з пріоритетних напрямів реформування правової системи України / І. Бондаренко // Право України. – 2002. – №7. – С. 63–66.
4. Commodities overview. Bloomberg. URL: <https://www.bloomberg.com/markets/commodities>
5. В'юницька О.І. Рада Європи та підтримка соціально-економічного розвитку як невід'ємної складової демократичної стабільності у посткомуністичних країнах Центральної та Східної Європи // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. – К.:

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2002. – Випуск 32 (Ч. 2). – С. 37-50.